

Temperament

Mgr. Denisa Denglerová 9. 3. 2006

- **vrozený, biologický základ osobnosti**
- **most mezi tělesným a duševním**
- **latinské "temperamentum" = "správné smísení, správný poměr"**
- **v původním pojetí je ideální temperament vyvážený, daný dokonalou proporcí všech složek**
- **v běžné řeči "temperamentní" znamená velkou míru vitality, živosti, projevové bohatosti.**
- **kategoriální pojetí již Hippokrates – čtyři klasické typy, melancholik, choleric, flegmatik, sangvinik**

Pojetí temperamentu podle Kretschmera

Temperamentové komponenty představují základnu pro vznik třech odlišných duševních chorob – schizofrenii, maniodepresivní psychóze, epilepsii.

Cyklotýmní temperament – sociabilní, milé, dobrosrdečné osoby. Spíše citový typ.

Schizotýmní temperament – je složitý, má dvojí osobnost, na povrchu hrubost nebo plachost, v nitru osobnosti bývá buď citová prázdnota nebo naopak nejjemnější citovost s bohatou fantazií. Spíše rozumový.

Viskózní (epitýmní) temperament – silné perseverační tendence, myšlenky, reakce a činy probíhají po stálých neměnných cestách, málo vybočují, jednání stereotypní. Spíše volní typ.

Test: cyklotýmie x schizotýmie.

Temperament Pojetí J. H. Eysencka

Temperament

Postup poznávání temperamentu

Vybavte si, vystihněte a pojmenujte pocit, který ve vás druhý člověk vyvolává.

Pocit blízkosti a pohody – sangvinik

Pocit napětí a chuti vzdorovat – choleric

Pocit nudy a lhostejnosti – flegmatik

Pocit účasti, soucitu, chuti poskytnout pomoc - melancholik

Pojetí holandské - G. Heymans, E. Wiersma

3 dimenze temperamentu:

Emotivita (W. Wundt) – přístupnost dojmům, intenzita prožívání
(emotivní ++ E.....nE - -)

Stupeň odezvy= trvalost působení emoce (P x S)

Primarita – široká až mělká osobnost, povrchnost, roztěkanost, neustálá pohotovost k reagování, impulzivnost, bezprostřednost.

Sekundarita – hluboká až úzká osobnost, navenek útlumy, pohroužení do sebe, přesycenost dojmy, může vést až k obtížnému integrování jednotlivých témat a k rozštěpenosti, vnitřní nejednotnosti.

Aktivita – obsahuje volní a energetický aspekt konání (A x nA)

Pojetí holandské - G. Heymans, E. Wiersma

Typy:

Amorfní – nE P nA

Pasionovaný (vášnivý) – E S A

Nervní – E P nA

Flegmatik – nE S A

Sentimentální (melancholik) – E S nA

Sangvinik – nE P A

Apatik – nE S nA

Cholerik – E P A

J. P. Guilford

Dimenze vyjadřující obecné temperamentové dispozice:

Sebedůvěra x pocity méněcennosti

Bdělost x nevšímavost

Impulzivita x uvážlivost

Sebeomezování x bezstarostnost

Objektivita x hypersensitivita

Dimenze vyjadřující emoční dispozice:

Veselost x deprese

Emoční nezralost x zralost

Nervozita x klidnost

Nesmělost x jistota

J. P. Guilford

Dimenze vyjadřující sociální dispozice:

Ascendence x bojácnost (dominance x submise)

Družnost x soběstačnost

Přátelskost x hostilita

Tolerance x kritičnost

Typologie skřivani x sovy (Lampert)

Skřivani - lidé silně a rychle reagující na vnější podněty. Nejlepší výkony podávají ráno, v práci mají rychlý start, ale také se rychle unaví. Jsou to nadšenci, průkopníci, přinášejí nové koncepce a ideje. Nerozpracovávají však detaily. Reagují rychle a silně na prudké infekce (zvýšenou teplotou, horečkou), zdravotní stav spíše labilní.

Sovy - lidé pomalu a slabě reagující na vnější podněty. Klidní, rozvážní, ráno pomalý start, pracovní maximum odpoledne, večer. Nespěchají se závěry, promýšlejí věci, někdy až pedantérie. Systematikové, logické myšlení, matematické myšlení, abstrakce. Při prudkých infekcích nevýrazná teplota, uzdravování probíhá pomalu.